

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: cbos@pol.pl

BS/20/20/98

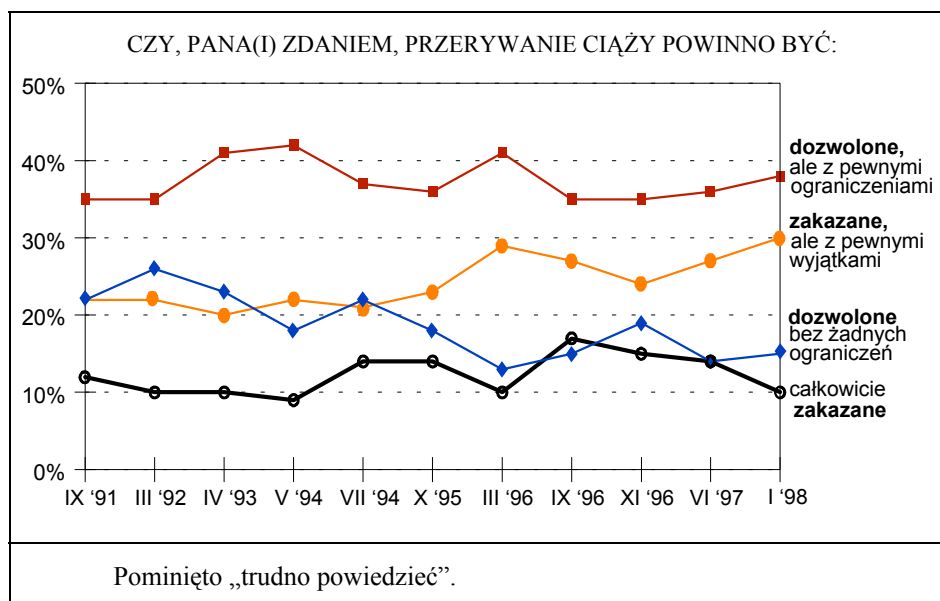
STOSUNEK DO ABORCJI PO ZAOSTRZENIU PRZEPISÓW ANTYABORCZYJNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Zdecydowana większość Polaków odrzuca skrajne rozstrzygnięcia prawne dotyczące aborcji, a więc zarówno jej nieograniczoną dopuszczalność, jak i całkowity zakaz. Obecnie za pełną liberalizacją przerywania ciąży opowiada się 15% ankietowanych, a niemal dwie piąte (38%) postuluje dopuszczalność z pewnymi ograniczeniami. Całkowitego zakazu aborcji chciałby co dziesiąty badany, natomiast zakazu z pewnymi wyjątkami - blisko co trzeci (30%).

- W ostatnich latach maleje poparcie dla pełnej liberalizacji aborcji, jednocześnie zaś wzrasta akceptacja regulacji zakazujących przerywania ciąży, poza pewnymi wyjątkowymi sytuacjami.

- Ponad połowa badanych (59%) sądzi, że prawo powinno dopuszczać przerywanie ciąży z tzw. względów społecznych. Przeciwny tego rodzaju regulacjom jest więcej niż co czwarty ankietowany (28%).

Przed kilkoma tygodniami ponownie zaczęły obowiązywać zaostrzone przepisy ustawy antyaborcyjnej, nie przewidujące prawnej dopuszczalności przerywania ciąży z tzw. względów społecznych. Stało się tak po przyjęciu przez Sejm orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w którym uznano, że liberalizacja ustawy antyaborcyjnej z października '96 jest niezgodna z konstytucją. Niedawne zmiany w prawnej regulacji przerywania ciąży stały się okazją do ponownego zbadania poglądów społeczeństwa na ten temat¹.

PRAWNA REGULACJA ABORCJI

W ciągu ostatniego półrocza opinie w kwestii prawnego uregulowania aborcji nie uległy zasadniczym zmianom. W stosunku do czerwca '97 zwiększył się nieznacznie (o 3 punkty procentowe) odsetek osób opowiadających się za dopuszczalnością przerywania ciąży - całkowitą lub z pewnymi ograniczeniami. Minimalnie wzrosła również liczba osób, które są zdania, że przerywanie ciąży powinno być zakazane, dopuszczających wszakże pewne wyjątki. Nieco zmniejszył się natomiast odsetek respondentów popierających wprowadzenie całkowitego zakazu dokonywania aborcji. Obecnie stosunkowo niewielkie są grupy osób popierających skrajne rozstrzygnięcia tej kwestii - 15% badanych opowiada się za dopuszczalnością aborcji bez żadnych ograniczeń, natomiast co dziesiąty postuluje całkowity jej zakaz. Innymi słowy, największą akceptacją społeczną cieszą się kompromisowe rozwiązania prawne tej kwestii.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (92) przeprowadzono w dniach 16-20 stycznia '98 na 1153-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Z dłuższej perspektywy czasu, od początku lat dziewięćdziesiątych, widoczny jest spadek poparcia dla pełnej liberalizacji prawa dotyczącego aborcji i jednocześnie wzrost odsetka osób, które sprzeciwiają się przerywaniu ciąży, biorą jednak pod uwagę pewne wyjątkowe sytuacje.

Tabela 1

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, przerywanie ciąży powinno być	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IX '91	III '92	IV '93	V '94	VII '94	X '95	III '96	IX '96	XI '96	VI '97	I '98
- dozwolone bez żadnych ograniczeń	22	26	23	18	22	18	13	15	19	14	15
- dozwolone, ale z pewnymi ograniczeniami	35	35	41	42	37	36	41	35	35	36	38
- zakazane, ale z pewnymi wyjątkami	22	22	20	22	21	23	29	27	24	27	30
- całkowicie zakazane	12	10	10	9	14	14	10	17	15	14	10
Trudno powiedzieć	9	7	6	9	6	9	7	6	7	8	7

Co ciekawe, za bardziej liberalną regulacją aborcji (zakładającą jej całkowitą dopuszczalność bądź też dopuszczalność z pewnymi ograniczeniami) częściej opowiadają się mężczyźni niż kobiety. Zróżnicowanie poglądów w tej kwestii wiąże się zarówno z położeniem społeczno-ekonomicznym respondentów, jak i - przede wszystkim - z cechami ich światopoglądu. Opinie o prawnej regulacji aborcji najsilniej są bowiem modyfikowane przez stopień religijności badanych, mierzony poziomem uczestnictwa w praktykach religijnych oraz osobistym stosunkiem do wiary, a także ich poglądy polityczne. Prawną dopuszczalność przerywania ciąży - całkowitą bądź ograniczoną - postulują w znacznej większości osoby niewierzące, respondenci rzadko uczestniczący w praktykach religijnych lub w ogóle niepraktykujący oraz badani o lewicowych poglądach politycznych. Relatywnie bardziej przyzwalające stanowisko w tej kwestii zajmują osoby w wieku od 25 do 54 lat, mieszkańcy największych miast, badani z regionów północnego i zachodniego, niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, a w grupach społeczno-zawodowych: prywatni przedsiębiorcy i bezrobotni. Prawny zakaz przerywania ciąży popierają przede wszystkim respondenci najbardziej religijni - najczęściej uczestniczący w praktykach religijnych oraz określający się

jako osoby głęboko wierzące - oraz badani identyfikujący się z prawicą. Ku temu rozwiązaniu częściej skłaniają się ponadto osoby starsze - powyżej 65 roku życia, mieszkańcy wsi, badani z regionów wschodniego i południowo-wschodniego, osoby z wykształceniem podstawowym oraz robotnicy niewykwalifikowani.

Respondenci z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji częściej natomiast akceptują rozwiązania kompromisowe, zakładające ograniczoną dopuszczalność aborcji bądź uwzględniające wyjątki w zakazie jej przeprowadzania.

Zróznicowanie opinii o najwłaściwszym, zdaniem badanych, sposobie prawnego uregulowania aborcji ze względu na orientację polityczną respondentów znajduje odbicie w rozkładzie poglądów na ten temat w elektoratach partyjnych. Najbardziej liberalne podejście w tej kwestii prezentują potencjalni wyborcy SLD - co czwarty z nich uważa, że przerywanie ciąży powinno być dozwolone bez żadnych ograniczeń, a co drugi - że powinno być dopuszczalne z pewnymi zastrzeżeniami. Opinie zwolenników SLD najsilniej kontrastują z poglądami w tej sprawie sympatyków AWS, spośród których niemal co piąty chciałby całkowitego zakazu przerywania ciąży, a dalsze 44% zakazu z pewnymi wyjątkami. Wśród potencjalnych wyborców pozostałych partii, szczególnie Unii Pracy, przeważa aproba bardziej liberalnych rozstrzygnięć tej kwestii. Warto zarazem zauważyć, że potencjalni wyborcy Unii Wolności najrzadziej popierają skrajne stanowiska dotyczące prawnego unormowania tej sprawy, wybierając najczęściej rozwiązania kompromisowe pomiędzy opcją zakładającą całkowitą dopuszczalność aborcji a postulatem jej całkowitego zakazu.

Tabela 2

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, przerywanie ciąży powinno być	Elektoraty partyjne				
	SLD	UP	PSL	UW	AWS
- dozwolone bez żadnych ograniczeń	25	15	12	7	6
- dozwolone, ale z pewnymi ograniczeniami	51	45	39	44	26
- zakazane, ale z pewnymi wyjątkami	15	31	31	45	44
- całkowicie zakazane	3	5	14	3	18
Trudno powiedzieć	5	4	5	1	7

Warto również zbadać, jak opinie o prawnym uregulowaniu aborcji wiążą się z poglądami na temat sposobu i form przekazywania młodemu pokoleniu wiedzy o życiu seksualnym człowieka. Im bardziej restrykcyjne stanowisko badanych w kwestii aborcji, tym częstszy wśród nich pogląd, że odpowiedzialność za „uświadamianie” dzieci i młodzieży spoczywa przede wszystkim na rodzicach oraz tym rzadziej dostrzegana potrzeba przekazywania wiedzy z tej dziedziny w szkole

Tabela 3

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, przerywanie ciąży powinno być	Na kim, Pana(i) zdaniem, spoczywa obowiązek przekazania dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka?				
	Przed wszystkim na rodzicach	Przed wszystkim na szkole	W równym stopniu na szkole i na rodzicach	Ani na szkole, ani na rodzicach	Trudno powiedzieć
- dozwolone bez żadnych ograniczeń	17	4	72	1	6
- dozwolone, ale z pewnymi ograniczeniami	19	3	77	1	1
- zakazane, ale z pewnymi wyjątkami	30	3	64	1	2
- całkowicie zakazane	40	8	38	5	9
Trudno powiedzieć	26	3	52	1	19

Tabela 4

w procentach

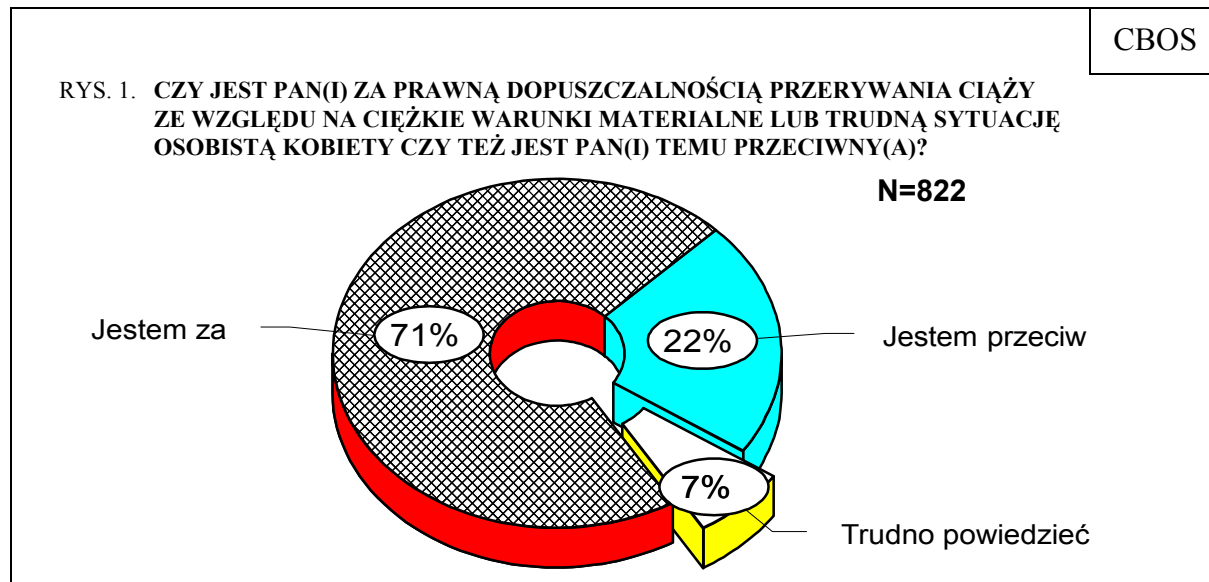
Czy, Pana(i) zdaniem, przerywanie ciąży powinno być	Czy uważa Pan(i), że przekazywanie w szkole dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka jest potrzebne czy też nie?		
	Jest potrzebne	Nie jest potrzebne	Trudno powiedzieć
- dozwolone bez żadnych ograniczeń	86	11	3
- dozwolone, ale z pewnymi ograniczeniami	87	11	2
- zakazane, ale z pewnymi wyjątkami	73	23	4
- całkowicie zakazane	46	44	10
Trudno powiedzieć	63	16	21

DOPUSZCZALNOŚĆ ABORCJI ZE WZGLĘDÓW SPOŁECZNYCH

Osoby, które opowiedziały się za prawną dopuszczalnością aborcji - całkowitą bądź z pewnymi ograniczeniami - lub też za zakazem, uwzględniającym jednak pewne wyjątki, zapytaliśmy o ich stanowisko w kwestii zalegalizowania przerywania ciąży z uwagi na ciężkie warunki materialne lub trudną sytuację osobistą kobiety.

Prawną dopuszczalność aborcji ze względów społecznych poparło 71% respondentów z tej grupy, co stanowi ponad połowę (59%) ogółu badanych. Przeciwnych temu było natomiast 22% ankietowanych, czyli 18% ogółu społeczeństwa. A zatem - uwzględniając odsetek osób postulujących całkowity prawny zakaz aborcji oraz tych, którzy dopuściliby ją w niektórych sytuacjach, lecz nie z powodu złych warunków ekonomicznych lub ciężkiej sytuacji osobistej - można stwierdzić, że przeciw legalizacji aborcji ze wskazań społecznych jest łącznie 28% ogółu Polaków.

ODPOWIEDZI OSÓB DOPUSZCZAJĄCYCH MOŻLIWOŚĆ ABORCJI

Za prawną dopuszczalnością przerywania ciąży z przyczyn społecznych najczęściej opowiadają się osoby niewierzące, badani rzadko uczestniczący w praktykach religijnych lub w ogóle niepraktykujący oraz respondenci identyfikujący się z prawicą. Relatywnie częściej popierają ją ponadto osoby w wieku od 35 do 54 lat, mieszkańcy dużych (liczących ponad 100

tys. ludności) miast, respondenci z regionu zachodniego, prywatni przedsiębiorcy, uczniowie i studenci, bezrobotni, osoby o najwyższych dochodach *per capita* w rodzinie. Przeciw legalizacji przerywania ciąży ze względu na ciężkie warunki materialne lub trudną sytuację osobistą występują natomiast najczęściej osoby głęboko wierzące, badani kilka razy w tygodniu uczestniczący w praktykach religijnych, respondenci o prawicowych poglądach politycznych, a także ludzie starsi - powyżej 54 roku życia, mieszkańcy regionu południowo-wschodniego i gospodynie domowe. Ku bardziej restrykcyjnemu unormowaniu tej kwestii częściej skłaniają się też kobiety niż mężczyźni.

W elektoratach partyjnych przeciwni kryminalizacji aborcji ze względów społecznych są najczęściej zwolennicy SLD, Unii Pracy, a także większość sympatyków UW i ponad połowa osób popierających PSL. Odmienne zdanie ma ponad połowa potencjalnych wyborców AWS.

Kwestia prawnej regulacji aborcji nadal dzieli społeczeństwo, choć o pewnym wzajemnym zrozumieniu swoich racji przez zwolenników i przeciwników legalizacji przerywania ciąży może świadczyć fakt, że zdecydowana większość Polaków odrzuca skrajne rozwiązania tej kwestii, a więc zarówno nieograniczoną dopuszczalność aborcji, jak i jej całkowity zakaz. W ostatnich latach zmalało przyzwolenie na legalizację aborcji bez żadnych ograniczeń, jednocześnie jednak ponad połowa ankietowanych sądzi, że prawo powinno dopuszczać przerywanie ciąży z tzw. względów społecznych.

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, przerywanie ciąży powinno być: 1 - dozwolone bez żadnych ograniczeń; 2 - dozwolone, ale z pewnymi ograniczeniami; 3 - zakazane, ale z pewnymi wyjątkami; 4 - całkowicie zakazane

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	38	30	10	7	1149
Płeć						
Mężczyźni	17	41	27	7	9	544
Kobiety	14	34	33	13	6	605
Wiek						
do 24 lat	11	39	35	8	7	160
25-34	14	45	24	6	11	205
35-44	16	45	29	7	3	247
45-54	23	33	31	11	2	214
55-64	12	37	31	13	8	140
65 lat i więcej	12	23	31	19	15	184
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	33	27	18	10	426
Miasto do 20 tys.	16	33	36	7	8	140
od 21 do 100 tys.	15	38	32	8	7	229
101-500 tys.	18	41	33	5	3	205
501 tys. i więcej mieszk.	18	48	26	3	5	149
Region						
Północny	22	44	21	9	4	134
Zachodni	22	54	17	2	5	122
Środkowo-zachodni	11	33	37	8	11	174
Środkowy	18	37	32	7	7	210
Wschodni	11	33	31	17	8	125
Południowo-wschodni	9	29	35	18	9	185
Południowo-zachodni	15	39	31	11	4	199
Wykształcenie						
Podstawowe	15	30	26	17	12	371
Zasadnicze zawodowe	14	43	26	9	8	321
Średnie	18	38	36	5	3	366
Wyższe	10	49	34	6	2	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	11	45	38	5	1	70
Prac. umysł. niż. szczebla	16	39	36	7	1	98
Pracownicy fiz.- umysł.	20	32	39	2	7	76
Robotnicy wykwalifikowani	12	42	34	6	5	137
Robotnicy niewykwalifik.	15	41	23	16	4	52
Rolnicy	15	41	16	12	17	59
Prywatni przedsiębiorcy	15	58	23	2	1	65
Bierni zawodowo						
Renciści	18	28	27	17	9	136
Emeryci	14	30	32	13	12	216
Uczniowie i studenci	6	47	30	6	11	64
Bezrobotni	24	34	21	12	8	107
Gospodynie domowe i inni	11	40	32	16	2	68
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	12	42	34	9	3	114
Sektor państwowy	24	31	35	9	1	105
Sektor prywatny	14	48	31	3	5	287
Spółdzielczość	12	40	42	6	0	26
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	19	31	25	17	7	192
201 - 325	15	37	27	11	10	235
326 - 449	16	37	33	7	7	213
450 - 599	10	43	35	8	4	164
Powyżej 599 zł	14	45	32	5	2	184
Ocena własnych war. mater.						
Złe	21	36	22	12	8	302
Średnie	13	38	31	10	8	563
Dobre	13	38	37	8	4	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	4	22	39	34	2	51
Raz w tygodniu	8	34	37	14	8	569
Kilka razy w miesiącu	18	41	28	5	9	152
Kilka razy w roku	25	45	20	4	6	265
W ogóle nie uczestniczy	32	41	18	5	4	109
Poglądy polityczne						
Lewica	24	45	20	5	6	279
Centrum	13	43	29	8	8	343
Prawica	7	32	40	16	5	319
Trudno powiedzieć	18	28	29	13	11	206